

טבע בשירים

שירי טבע בגינה הקהילתית במוזיאון הטבע

ייעוץ בבחירת השירים: פרופ' אריאל הירשפלד

כתנות פסים לבש הגן - משה אבן עזרא
כתב סתיו בדיו מטריז - שמואל הנגיד
עץ אגס - רחל
קסמי יער - שאול טשרניחובסקי
האדם אינו אלא - שאול טשרניחובסקי
דברים פשוטים - אסתר ראב
סרנדה לשתי צפצפות - אסתר ראב
בשביל הזה - אמיר גלבוז
אלול בשדרה - אברהם בן-יצחק
עצי זית - לאה גולדברג
עץ הזית - אגי משעול
יפה נוף - אגי משעול
בשדה - ח"נ ביאליק
בגינה - ח"נ ביאליק
גינה לי - לוין קיפניס

כתנות פסים לבש הגן - משה אבן עזרא

כְּתָנוֹת פָּסִים / לְבַשׁ הַגֵּן / וּכְסוֹת רִקְמָה / מִיַּד דָּשָׂא
וּמַעִיל תְּשֻׁבָּץ / עָטָה כָּל עֵץ / וּלְכֹל עֵין / הִרְאָה פְּלֹאוֹ
כָּל צִיץ חֲדָשׁ / לְזִמּוֹן חֲדָשׁ / יֵצֵא שִׁחַק / לְקִרְאֵת בּוֹאוֹ
אֶדְ לְפָנֵיהֶם / שׁוֹשֵׁן עֶבֶר / מְלֶדֶךְ כִּי עַל / הוֹרֵם כְּסָאוֹ
יֵצֵא מִבֵּין / מְשֻׁמֵּר עֲלָיו / וַיִּשְׁנֶה אֵת / בְּגָדֵי כְּלָאוֹ
מִי לֹא יִשְׁתָּה / יֵינוּ עֲלָיו / הָאִישׁ הַהוּא / יִשָּׂא חֶטְאוֹ.

כתב סתיו בדיו מטריו - שמואל הנגיד

כְּתַב סִתְיוּ בְּדִיו מְטָרִיו וּבְרַבִּיבִיו
וּבַעֵט בְּרִקְיוֹ הַמְּאִירִים וְכַף עֲבִיו
מִכְתָּב עֲלֵי גֹן מִתְכַלֵּת וְאַרְגָּמֹן
לֹא נִתְכַנּוּ כָהֶם לְחֹשֶׁב בְּמַחְשָׁבִיו
לְכֹן בַּעַת חֲמֻדָּה אֲדָמָה פְּנֵי שִׁחַק
רִקְמָה עֲלֵי בְּדֵי עֲרוּגוֹת כְּכֹכְבָיו.

עץ אגס - רחל

יד אביב בקשר הזה...
אדם מקיץ משנה
ורואה: מול חלונו
עץ אגס מלבלב.
ובן-רגע: הקר זה רבץ על הלב
התפורר ואינו.

הן תבין: לא יוכל האדם באבלו התעקש
על פרחו האחד שכמש
בנשיבת הסתו האכזר -
אם אביב מפיסו ומגיש לו, חיד וְהגש
זר פרחים ענקי למו חלונו ממש!

קסמי יער - שאול טשרניחובסקי

וְאֲנִי בֶן-אָדָם אֵלִים, אֶעֱמֹד אֶאָזִין: מַה לִּי, מִי לִי?
נְכָרִי, זֶר אֲנִי בְּעוֹלָמָם, נְכָרִי, צַר אֲשֶׁרָה שְׁבִילִי...

לוֹ יִכְלֹתִי וְדַבַּרְתִּי פֶה אֶל פֶּה עִם צִיץ וְדִשָּׂאִים,
וּמִפֶּה לְאָזֵן אֲשָׁמַע שִׁיחַת דְּקָלִים, חֵלֹם בְּכָאִים.

וְדַאִי יִשְׁנוּ מִי שְׁמִבִּין פֶּטְפוּט גְּלִים, שִׁיחַת-בְּדִים,
מִי שְׁמִצָּר עִם הָעֵנָב אִם נִרְתִּיקוּ פֶגֶר לְאֲדִים;

בְּרַחֲמִים רַבִּים יִשֶׁק גִּזַּע אֶרֶן מוֹשֵׁחַ עַד הַשְּׁבָרוֹ,
לְמִי מִנְעֵנַע בְּרֹאשׁוֹ אֵלוֹן? וּלְמִי שָׁח הָרוּחַ בְּעֶבְרוֹ?

יִשְׁנוּ מִי שְׁמִמְתִּיק סוּדוֹת לִיָּלָה עִם פֶּטְרִיּוֹת צְנוּעוֹת,
בָּא לְשִׁחַק בְּעֶכְבֵּי־שֵׁם-מִים אֲשֶׁר נִטְפַּל אֶל הַבּוּעוֹת;

יִשְׁמַח עַל קוֹן קִיכְלִי שְׁחוֹר, שֶׁשׁ בְּאֲשֶׁר אִם הַבְּנִים,
וְלִלְטָאָה פְּזִיזָה יִשְׂרָק: "גּוֹרֵי לָהּ, צַר בְּנִצְצָנִים!"

צָרִיךְ לְהִיּוֹת מִי שְׁיָבֵא אָבֵל יָחַף וְקָרַע קְרִיעָה
עַל הַחֻלְקָה, שְׁנֵדוֹנָה בַּגְּרִזָּנִים לַתְּעֵשִׂיה...

האדם אינו אלא - שאל טשרניחובסקי

האדם אינו אלא - שאל טשרניחובסקי

הָאָדָם אֵינוֹ אֶלָּא קֶרֶק אַרְץ קְטָנָה,

הָאָדָם אֵינוֹ אֶלָּא תְּבִנִית נוֹף־מוֹלְדָתוֹ,

רַק מֵהַשְּׂפָגָה אֲזִנּוּ עוֹדָה רַעֲנָנָה,

רַק מֵהַשְּׂפָגָה עֵינּוֹ טָרָם שְׂבָעָה לְרֹאוֹת,

כָּל אֲשֶׁר פָּגַע בְּמִשְׁעוֹלֵי־טָלְלִים יֶלֶד

מִתְּלִבֵּט, נִכְשָׁל עַל כָּל גּוֹשׁ וְעֵי־אֲדָמָה,

בְּעוֹד בְּסִתָּר נִפְשׁוֹ וּבְלֹא־דַע עָרוֹךְ

מִזְבַּח, עָלָיו יִקְטִיר מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ

לְמַלְכַת־הַשָּׁמַיִם, לְכוֹכָב וּמִזְלוֹת.

וְאֵךְ בְּרִבּוֹת הַיָּמִים וּבְמַלְחָמַת־יִשׁוּת,

וּמִגִּלַּת־סֵפֶר חַיִּיו הוֹלְכָה מִתְּפָרֶשֶׁת, -

וּבָאוּ אֶחָד אֶחָד, וַיִּגְלָה פֶּשֶׁר

כָּל אוֹת וְאוֹת וְסֵמֶל סֵמֶל כָּל הַבָּאוֹת,

שְׁחַקְקוּ עָלֶיהָ בְּרֵאשִׁית בְּרִיָּתָהּ, -

הָאָדָם אֵינוֹ אֶלָּא תְּבִנִית־נוֹף מוֹלְדָתוֹ.

סרנדה לשתי צפצפות אסתר ראב

הָעֶרֶב עָרַכְתִּי פְּגִישָׁה
עִם שְׁתֵּי צִפְצָפוֹת נְעִלוֹת
וְדָקֵל אֶחָד רָם;
גַּם מְשַׁכְּנוֹת-אָדָם
שְׁמַתְחָתָם - טוֹבִים, חֲמִים,
וּמְאוֹשִׁים - כְּכֹרֹת;
אֶךְ אֲנִי -
לִי טוֹב הַלֵּילָה
עִם שְׁתֵּי צִפְצָפוֹת
וְדָקֵל אֶחָד רָם;
וְעֵבִים קְלִים בְּצַמְרֹתָם;
רִיחַ שֶׁסֶק בַּגְּדֵרוֹת -
צִלְלִים עַל הָאֶסְפֵּלֵט.

דברים פשוטים אסתר ראב

בְּלִבּוֹל אָפֹר
מִתְנַדְּנָד
עַל זֵלְזֵל עָרוֹם
בְּאֵמִיר-יַעַץ
מְרוֹט-שִׁלְכֶת -
וְעֵנֹן פְּרוּעַ דּוֹלֵק מֵעֶבֶר לוֹ;
עֵרֵמֶת אֲבָנִים
גְּדוֹלוֹת שְׁכֹחוֹת
עֵקוּרוֹת
מִהָרִים רְחוֹקִים;
בְּרִקְנִים שֶׁל אֲשֶׁתְּקַד
מִתְחַכְּחִים זֶה בְּזֶה
חוֹרְקִים
בְּרוּחַ טְעוֹנֶת-גֶּשֶׁם;
נְחִילֵי־אֵלֵי דֵק רֶגֶל אֶץ
עַל פְּנֵי חוֹל הַוְּאָדִי
נְמָלִים מְעוֹפְפוֹת שְׁקוּפוֹת בְּשֶׁמֶשׁ
חִילְפָה יְבִשָׁה מְרֻשְׁרֶשֶׁת
וְעֵקְבוֹת צְבִים
בְּאֶדְמָה רַכָּה.

בשביל הזה - אמיר גלבוּע

בְּשִׁבִיל הַזֶּה וַדַּאי לִי שׁוֹב לֹא אֶעְבֹּר.
עַתָּה אֶלְחָץ כַּף יָדִי אֶל קְלַפֵּת הָעֵץ. אֶפְשֶׁר עוֹד
לִפְנֵי שְׂיֵרֵד הַגֶּשֶׁם יַעֲבֹר כָּאֵן מִי אַחֵר וַיִּלְחָץ
גַּם הוּא כַּף יָדוֹ אֶל קְלַפֵּת הָעֵץ וּבְלִי
דַּעַת יוֹסִיף מִגַּע אֲוִיר עַל גִּבִּי מִגַּע אֲוִיר

וְאַחֵר יָבֵא הַגֶּשֶׁם. וְכָל הַמַּגָּעִים עִמּוֹ יִגְלְשׁוּ מִטָּה אֶל
אֲדָמַת גִּזַּע הָעֵץ וַיִּסְפְּגוּ בְּאֲדָמַת גִּזַּע הָעֵץ וַיִּבּוֹאוּ
בְּשָׂרָשִׁים וַיַּעֲלוּ
בְּגִזַּע וּבַעֲנָפִים וַיִּמְלְאוּ אֶת הָעֵלִים יְרֵקוֹת
חֲדָשָׁה. הֵיכֵן אֶהְיֶה אֲנִי כְּאֲשֶׁר נְשִׁימַת יָדַיִם יִרְקֶה
וּקְצָרָה שְׁלִי וְשֵׁל הַבָּא אַחֲרַי יִשְׁתַּלְּבוּ בְּמִשְׁךְ
הַנּוֹשֵׁם שֶׁל יְרוֹק הָעֵד

עצי זית - לאה גולדברג

הַקֵּשֶׁב, הַקֵּשֶׁב לְמִשְׁב
הַרוּחַ בְּנוֹף הַזֵּיתִים.
אֵיזוֹ צְמִיחָה עֲנֹה!
הַתְּשֻׁמֶעַ? הֵם אוֹמְרִים עֲכָשׁוּ
דְּבָרִים נְבוֹנִים וּפְשׁוּטִים.

אלול בשדרה אברהם בן-יצחק

אוֹרוֹת חוֹלְמִים,
אוֹרוֹת חוֹרִים,
לְרַגְלֵי צוֹנְחִים.
צָלְלִים רַכִּים,
צָלְלִים נְלָאִים
אֶת שְׂבִילֵי יַלְטָפוּ.

מִבֵּין פְּאוֹרוֹת חֲשׁוּפוֹת,
רוּחַ קְלָה
תִּתֵּן קוֹל,
וְהֵס...
הִנֵּה עָלָה אֶחְרוֹן
יַעֲוֹף לְמִטָּה,
רָגַע יִחְרַד עוֹד...
וּדְמָמָה.

עץ הזית - אגני משעול

תִּקְעוּ אוֹתוֹ בֵּין שְׁלוֹשָׁה עֲצֵי קוֹקוֹס
עַל מִצֵּעַ אֲדָמָדָם שֶׁל טוֹף מֵהוֹם סְנַטָּר
בְּאֲמִצֵּעַ צֶמֶת שֶׁהִפֵּךְ בֵּין לֵילָה
לְכַפֵּר.

נְהַגִּים הַמְמַהֲרִים לְבֵיתָם
יְכוּלִים אוֹלֵי לְרֹאוֹת אוֹתוֹ מִבַּעַד לְשָׁנֵי כַּדֵי הָרֶס
נוֹטִים עַל צָדָם
אֲבָל אֵין לָהֶם זְמַן לִסְפוּר הַמְּכַתֵּל
הָעוֹלָה מְגֻזָּעוֹ
אוֹ צִמְרָתוֹ הַגְּזוּמָה בְּהוֹמור שֶׁל קְבָלָנִים
וְאֵין הֵם יְכוּלִים לְנַחֵשׁ אֶת שְׂרָשׁוֹ
הַמְּגֻשְׁשִׁים נְבוֹכִים
בְּאֲדָמָה הַזָּרָה,
לוֹכְתִים עוֹד כְּמוֹ צִידָה לְדֶרֶךְ -
אֲדָמָת-אֵם שֶׁדָּבְקָה בָּם
בְּהַמְלַת הַחֲשׂוֹף.
אֲבָל זִיתוֹ הַמוֹשָׁטִים לְאֵין דוֹרֵשׁ מִשְׁחִירִים
אֶת פָּנָי
וְשׁוֹם וְרָדִים נְנֻסִים לֹא יְסִיחוּ אֶת לְבַי
מִן הַבוֹשָׁה.

יפה נוף - אגני משעול

מְלוֹן עוֹרְבִים
אַרְמוֹן יֶרֶק מַחֵט
חֵיק קִנִּים רַבִּים -

אֵיךְ כְּמִקְרוֹן בְּהַלּוֹד אֲטִי
בְּגִיחַת שְׂרָשִׁים
נִשְׁעַן עוֹד קֶצֶת עַל כְּתֵף הַפִּיקוּס
לְאַרְץ שִׁחַת.

הוֹד שְׂרוּעַ
גִּבֵּה שְׁהַפֵּךְ לְרַחֵב
הֶחָצֵר כְּלָה -
אֵיךְ זְחוּל חֲרָקִים וְתוֹלְעִים
גְּלוּי כֵיעַת הַשְּׂרֵשׁ
כְּסוּד שְׁנַפְלָט
מִלַּע אֲדָמָה.

פָּרְחוּ מִתּוֹכוֹ יוֹנִיו וְעוֹרְבָיו
שָׂרְקוּ צִפְּרִים וְהִנִּיעוּ רֵאשִׁים
כְּתוּי קִינָה הִתְיַשְּׁבוּ
עַל חֲמִשַׁת חוּטֵי חֲשֵׁמֶל
עֵת רוּחַ עֲבָרָה בְּמַחְטָיו
פָּרְשָׁה אֲגֵרוּפֵי אֲצִטְרָבָל.

אַבֵּל זִיתָיו הַמוֹשְׁטִים לְאֵין דוֹרֵשׁ
מִשְׁחִירִים
אֶת פָּנָי
וְשׁוֹם וְרָדִים נִנְסִיִּים לֹא יִסִּיחוּ אֶת
לְבִי
מִן הַבוֹשָׁה.

בשדה - ח"נ ביאליק

...אצא לי השדה ואשמע מה-דבר אדני מן-הקמה,
מה-לאט הרוח ממשיק הקנים הזקופים, הגאים,
מה-ירקם בסתר זיז שדי, מה-יפעל בול הרים בדממה,
ומה השבלים תנענה ראשיהן השעירים המלאים?

אבאה בכר ואחבא, ובקומת שבליו אטבעה,
אתבולל בין שפעת גבעוליו, אסחף בשטרף גליהם,
אקשיבה דמית היער, אתרזי החרש אשמעה,
אט אזני אל-לחש העצים ואשמע סוד שיח עליהם.

בגינה - ח"נ ביאליק

בְּעֶרְוֹגַת הַגֶּנֶה
מִסָּבִיב לְחֻבֵּית
עֲמָדוֹ לְרִקָּד
כְּרוֹב עִם כְּרוֹבֵית.

זֹאת הַסֶּלֶק רָאָה
וְהֵינָה גַם הוּא בָּא,
אֶתוֹ עֲגָבְנֵית -
וְהַשְׂמֻחָה רַבָּה...

גינה לי - לויזן קיפניס

גֶּנֶה לִי, גֶּנֶה לִי, גֶּנֶה חֻבֵּיבָה!
כָּל צִמָּח בָּהּ צוֹמַח,
כָּל פֶּרֶחַ בָּהּ פּוֹרֵחַ,
גֶּנֶה לִי, גֶּנֶה לִי, גֶּנֶה חֻבֵּיבָה!

